

фахівців до управлінської діяльності: [навч.-метод. посіб.] / Н. М. Костиця, В. І. Свистун, В. В. Ягупов. – К: наук. метод. центр аграрної освіти, 2005. – 53 с.

5. Свистун В. І Тренінговий метод формування управлінської компетентності у фахівців-аграрників / В. І. Свистун // Проблеми інженерно-педагогічної освіти: зб. наук. праць. – 2005. – № 11. – С. 36–42.

УДК 378-057.85:81(73)

Віта Корнієнко

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МОДЕЛЕЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ГУМАНІТАРНИХ НАУК З ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО МОБІЛЬНОГО ФАХІВЦЯ

Корнієнко В. В. Порівняльний аналіз моделей професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з прикладної лінгвістики в умовах формування професійно мобільного фахівця.

У статті на основі компаративного аналізу виокремлено спільні та відмінні аспекти організації навчального процесу у вищих навчальних закладах; відмінні та спільні підходи у використанні нових інноваційних технологій навчання, структурі та змісті освітніх програм, системі оцінювання, науково-методичному забезпеченні навчального процесу, у практичній підготовці бакалаврів гуманітарних наук з прикладної лінгвістики, акредитації й сертифікації кваліфікації бакалавра гуманітарних наук з прикладної лінгвістики.

Ключові слова: освітня система, бакалавр, навчальний план, прикладна лінгвістика, модель професійної підготовки.

Корниенко В. В. Сравнительный анализ моделей профессиональной подготовки бакалавров гуманитарных наук прикладной лингвистики в условиях формирования профессионально мобильного специалиста.

В статье на основе компаративного анализа выделены общие и отличительные аспекты организации процесса обучения в высших учебных заведениях; отличительные и общие подходы в использовании новых инновационных технологий обучения, структуры и содержания учебных программ, системы оценивания, научно-методического обеспечения процесса обучения, в практической подготовке бакалавров гуманитарных наук прикладной лингвистики, аккредитации и сертификации бакалавра гуманитарных наук прикладной лингвистики.

Ключевые слова: образовательная система, бакалавр, учебный план, прикладная лингвистика, модель профессиональной подготовки.

Korniienko V. V. Comparative analysis of Bachelor of Arts in Applied Linguistics training models in conditions of professional mobility specialist formation.

On the basis of comparative analysis the common and distinctive aspects of the organization of the learning process in higher education are singled out; distinctive and common approaches in the use of new and innovative learning technologies, the structure and content of the curriculum, assessment system, scientific and methodological support of the learning process, in the practical training of BA in Applied Linguistics, accreditation and certification BA in Applied Linguistics are marked out.

Key words: educational system, bachelor, curriculum, applied linguistics, training model.

Порівняльний аналіз моделі професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з прикладної лінгвістики в університетах України та США засвідчив, що розглядувані моделі мають спільні та відмінні аспекти організації навчального процесу у вищих навчальних закладах України та США; розроблено відмінні та спільні підходи у використанні нових інноваційних технологій навчання, структурі та змісті освітніх програм, системі оцінювання, науково-методичному забезпеченні навчального процесу, у практичній підготовці бакалаврів гуманітарних наук з прикладної лінгвістики, акредитації та сертифікації кваліфікації бакалавра гуманітарних наук з прикладної лінгвістики.

Мета статті – проаналізувати моделі професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з прикладної лінгвістики в умовах формування професійно мобільного фахівця.

Упродовж останніх десятиліть українськими науковцями активно здійснюються порівняльно-педагогічні дослідження професійної підготовки фахівців у системах освіти розвинених країн: США, Німеччини, Канади, Франції, Великої Британії, Китаю, Австралії, країн Скандинавії, Польщі (Н. Авшенюк, Н. Бідюк, В. Кудін, М. Лещенко, О. Матвієнко, Н. Мукав, О. Огієнко, І. Руснак, А. Сбруєва та ін.). Окремі аспекти професійної підготовки фахівців з іноземної мови у педагогічному досвіді США стали предметом досліджень І. Пасинкової (професійна підготовка бакалаврів гуманітарних наук з іноземної мови), О. Мартинюк (професійна підготовка магістрів технічного перекладу), О. Зіноватної (підготовка філологів магістерського рівня), Л. Черній (компетентнісний підхід у фаховій підготовці вчителів іноземної мови) та ін. Питання формування змісту навчання, професійних компетенцій, форм організації навчальної діяльності, використання інноваційних педагогічних технологій у підготовці фахівців проаналізовані у наукових студіях І. Дичківської, Р. Гуревича, Т. Коваль, Л. Морської, Л. Романишиної, Р. Шарана та ін. Ретроспективний аналіз розвитку прикладної лінгвістики здійснено у працях П. Ангеліса (P. Angelis), Л. Блумфілда (L. Bloomfield), А. Девіса (A. Davies), Р. Каплана (R. Kaplan) та ін. Значний інтерес становили результати досліджень американських науковців В. Грейба (W. Grabe), Т. Макнамара (T. McNamara), Д. Ларсен-Фріман (D. Larsen-Freeman), М. Сельсе-Мурсія (M. Celce-Murcia), А. Ховатта (A. Howatt) та ін.

В Україні, як і в США, освіту можна отримати як в державних, так і в приватних вищих навчальних закладах. Більшість приватних навчальних закладів видають дипломи про закінчення ВНЗ державного зразка. В США освіта переважно державна, контролюється та фінансується на трьох рівнях: федеральною владою, владою штатів та місцевою владою [5, с. 203–205]. У будь-який приватний університет може піти навчатися безкоштовно талановитий студент. У кожному штаті існує університет штату, так би мовити «штатний» університет. Крім того, існує рейтинг університетів, від якого залежить подальше працевлаштування випускника.

Зауважимо, що в США функціонують коледжі, де за 2 роки можна отримати ступінь, що відповідає рівню середньої освіти, а також ті, де за 4 роки навчання можна отримати ступінь бакалавра [5, с. 203–205].

Після закінчення університету України можна отримати ступінь бакалавра (після 4-х років навчання) та магістра (після 6-и років навчання).

Для вступу в університет України необхідно скласти ЗНО (зовнішнє незалежне оцінювання) з предметів необхідних для вступу у ВНЗ за обраною майбутньою спеціальністю, а також пройти конкурс атестатів. Це дозволяє абітурієнтам подати документи до вступу до не більш ніж п'яти вищих навчальних закладів. В США відбір

та зарахування абітурієнтів може бути відкритим, конкурсним, та селективним, в залежності від престижу ВНЗ. Розроблено загальні вимоги щодо вступу до ВНЗ як у США так і в Україні: наявність документа про закінчення повної середньої освіти, перелік вивчених предметів та отримані оцінки, загальна кількість балів за спеціальними тестами, рекомендації-характеристики вчителів школи та адміністрації, результати співбесіди при вступі. До уваги також беруть характеристику з церкви, характеристику про роботу в суспільних організаціях, документи про участь у шкільних олімпіадах, фестивалях, науково-технічних гуртках, у спортивних секціях, художній самодіяльності тощо [5]. Такі додаткові документи важливі, оскільки вони засвідчують старанність, схильність, особисті якості абітурієнта.

Навчальний рік в американських ВНЗ триває зазвичай 9 місяців – з кінця січня або вересня до травня або червня та складається з 15 – 16-тижнів. У деяких ВНЗ навчальний рік складається з 3-х 10 – 11-тижневих семестрів [5].

Варто наголосити, що в американських та в деяких українських ВНЗ викладач обирає форму екзамену в кінці семестру, а деякі студенти мають змогу отримати «автомат» без складання екзамену. Але на противагу від українських, американські студенти можуть складати заліки та екзамени кілька разів, при цьому вони не підлягають відрахуванню.

Після отримання ступеня бакалавра в Україні можна отримати ступінь магістра, після навчання в аспірантурі або будучи пошукувачем (за успішних результатів із кандидатських мінімумів) – кандидата наук. Ступінь доктора наук можна отримати після навчання в докторантурі, але навчання в докторантурі не є обов'язковою вимогою. У США ступінь кандидата наук та аспірантура відсутні. Для отримання ступеня доктора необхідно вступити до докторантури за наявності магістерського диплома. У деяких університетах достатньо мати ступінь бакалавра [5].

Зазначимо, що порівняння моделей професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з прикладної лінгвістики в Україні та США варто розпочати із загальної організації системи вищої освіти в державах. Так, система вищої освіти у США не підлягає єдиному державному управлінню і не є державною формою власності. Місцеві органи управління штатів контролюють та ліцензують навчальні заклади та програми, чинні на їх території, а процесом акредитації та оцінки якості займаються недержавні установи. Це стосується як державних, так і приватних вищих навчальних закладів. На противагу американській системі вищої освіти, в Україні вищі навчальні заклади підпорядковуються освітнім державним органам таким як Міністерство освіти і науки, молоді та спорту, законодавчим постановам таким як: Наказ Міністерства Освіти України «Про затвердження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» [2], Постанова Кабінету Міністрів України № 65 від 20 січня 1998 р. «Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)» [4], Постанова Кабінету Міністрів України № 1719 від 13.12.2006 «Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра» [3], закону України «Про освіту» [1] тощо. Але, на жаль, маємо зазначити, що законодавча база в Україні у галузі підготовки бакалаврів гуманітарних наук з прикладної лінгвістики потребує удосконалення та реформування.

Як показав аналіз університетів, що готують бакалаврів з прикладної лінгвістики, навчання студентів за цією спеціальністю значно дешевше в Україні, ніж в Америці, навіть відповідно до рівня життя. Але, на відміну від України, в США розроблено досить привабливу систему пільг для студентів (наприклад, соціальні). Також студент може отримати позику, як у фінансових організаціях, так і

безпосередньо в університеті. Функціонують також спонсорські організації або приватні / державні підприємства, які повністю оплачують студентів навчання, але за умови, що майбутній спеціаліст буде працювати на підприємстві-спонсорі. Завдяки великій вартості навчання університет може надавати окремі пільги найбільш успішним студентам та налагоджувати високотехнічне й сучасне устаткування аудиторій і навчальний процес. В Україні фінансування вищих навчальних закладів відбувається переважно за державні кошти (окрім приватних), а також платної форми навчання. На жаль, економічна криза в державі зумовила брак коштів та недофінансування освітньої галузі, тому значно зменшилась кількість місць для навчання студентів за державні кошти, призупинився розвиток та вдосконалення навчального процесу за допомогою високотехнологічних засобів навчання, недостатньо здійснюється оновлення устаткування аудиторій сучасним обладнанням для використання технологій для вивчення іноземних мов.

Зазначимо, що у США підготовка бакалаврів гуманітарних наук з прикладної лінгвістики відбувається за денною та дистанційною формами навчання, в Україні – денною та заочною. Якщо в Україні співвідношення зазначених форм навчання – 50 % / 50 %, то в США переважає саме денна форма навчання і лише деякі навчальні заклади пропонують підготовку бакалаврів гуманітарних наук з прикладної лінгвістики дистанційно. Значні відмінності в організації підготовки бакалаврів гуманітарних наук в Україні та США стосуються практичної підготовки, адже в Україні для отримання освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» зі спеціальністю «Прикладна лінгвістика» передбачено лише педагогічну практику. У США до практичної підготовки студентів ставляться значно уважно, оскільки керівництвом університету виділяється досить велика кількість годин на практику, та окрім педагогічної практики студент має змогу пройти виробничу практику, оскільки майбутній фахівець з прикладної лінгвістики має широкий спектр робочих місць для застосування отриманих під час навчання умінь та навичок. Стажування українські та американські студенти-бакалаври проходять на останньому курсі навчання.

Аналіз навчальних планів показав, що існує істотна різниця у змісті підготовки українських та американських фахівців з прикладної лінгвістики. Так, у навчальних планах підготовки бакалаврів гуманітарних наук в США прослідковується гармонічне поєднання широкого спектру дисциплін гуманітарного циклу та прикладних наук у розділі дисциплін професійної та практичної підготовки. Зауважимо, що навіть розділ лінгвістики вивчається настільки глибоко, що охоплює велику кількість предметів: синтаксис, фонологія, морфологія, когнітивна лінгвістика, історична лінгвістика, мова та культура, оволодіння другою мовою, фонетика, філософія мови, порівняльний синтаксис, психолінгвістика, романські мови та їх історія, семантика, білінгвізм та багато інших. На жаль, у навчальних планах ВНЗ України, які готують бакалаврів гуманітарних наук з прикладної лінгвістики, у циклі дисциплін професійної та практичної підготовки вивчається лише практика мовлення, теорія та практика перекладу, методика викладання інформатики та методика викладання іноземної мови. Тобто, незважаючи на можливість працевлаштування бакалаврів українських ВНЗ на посадах, пов'язаних з ІТ-технологіями, все ж таки найбільша увага приділяється викладацькій практиці, наприклад, за даними Волинського національного університету імені Лесі Українки, фахівець зі ступенем бакалавра з прикладної лінгвістики може обіймати такі посади: викладач англійської мови у вищих та загальноосвітніх навчальних закладах усіх типів (включно з поглибленим вивченням іноземної мови), рівнів акредитації та ступенів; філолог-інженер, філолог-дослідник у науково-дослідних інститутах та лабораторіях; професійний переклад;

викладач німецької мови у загальноосвітніх навчальних закладах усіх типів та ступенів (включно з поглибленим вивченням іноземної мови), а також у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації; викладач французької мови у вищих та загальноосвітніх навчальних закладах усіх типів (включно з поглибленим вивченням іноземної мови), рівнів акредитації та ступенів; інженер-програміст; системний адміністратор; філолог-інженер; інженер у навчальних закладах, банківських установах, медичних центрах, центрах прикладної та експериментальної лінгвістики, науково-дослідних інститутах, бюро стандартів, бюро прикладних соціологічних досліджень, у видавничих та редакторських установах; викладач іноземних мов (англійської, німецької), інформатики; перекладач. Саме тому, що перелік предметів досить обмежений та спрямований на знання двох мов та методик їх викладання, студент не цілком розуміє, що саме він має робити у своїй професійній діяльності. Це свідчить про необхідність складання стандартів підготовки прикладного лінгвіста, а також вдосконалення навчальних планів та програм.

Аналізуючи освітні можливості вищих навчальних закладів щодо підготовки бакалавра з прикладної лінгвістики, виявлено, що освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр» зі спеціальності «прикладна лінгвістика» у 2012 році можна одержати у таких ВНЗ України: Волинський національний університет імені Лесі Українки, Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, Донецький національний університет, Закарпатський державний університет, Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, Київський національний лінгвістичний університет, Навчально-науковий інститут української філології та соціальних комунікацій, Національний аерокосмічний університет ім. Н. Е. Жуковського, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Національний університет «Львівська політехніка» Інститут комп'ютерних наук та інформаційних технологій, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, Український інститут лінгвістики та менеджменту, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Черкаський державний технологічний університет. Склад вищих навчальних закладів кожного року може змінюватись, оскільки один університет може отримати акредитацію на викладання спеціальності, а інший – втратити.

Аналіз навчальних планів підготовки бакалаврів гуманітарних наук з прикладної лінгвістики показав, що як в США, так і в Україні навчальні плани складаються з блоку обов'язкових (нормативних) дисциплін та блоку вибіркових дисциплін. Але зміст цих блоків значно відрізняється. Так, наприклад, в Україні блок обов'язкових дисциплін містить: цикл гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, цикл дисциплін загально-професійної підготовки та цикл дисциплін за професійним спрямуванням. Структура навчальних планів ВНЗ США залежить безпосередньо від навчального закладу та його внутрішнього укладу. Узагальнюючи можна зазначити, що блок обов'язкових дисциплін містить: загальноосвітні курси та курси за професійним спрямуванням. Щодо блоку вибіркових дисциплін, зауважимо, що в українських навчальних планах вибіркові навчальні дисципліни складаються з дисциплін самостійного вибору ВНЗ та дисциплін вільного вибору студентів. В американських навчальних планах лише зазначається, що студент має обрати курси за вибором. У деяких навчальних планах подається перелік предметів, в інших – ні. В такому випадку студент має звернутися до радника факультету. Студент може обрати будь-який курс з переліку курсів на вибір, щоб отримати відповідну кількість кредитів, що відповідає вимогам до складання бакалаврського ступеню. Зауважимо,

що також наявні певні розбіжності у кількості годин, що обумовлені законодавчою освітньою базою обох держав. Так, в Україні кількість кредитів становить 60 кредитних годин або 2160 академічних годин. У США ця кількість становить 120 кредитних годин або, відповідно, 4320 академічних годин.

Виокремимо загальні позитивні характеристики підготовки бакалаврів гуманітарних наук з прикладної лінгвістики в США:

1. Демократичний підхід до навчання студентів, викладач не позиціонує себе, як лідера. Викладач у навчальному процесі скоріше радник, старший товариш, що дає студентам можливість відчувати себе більш вільними, та готовими до сприйняття нової інформації.

2. Викладання дисципліни із залученням великої кількості допоміжних засобів, таких як підручники, посібники, прикладні матеріали, роздруковки; використання різних методик викладання залежно від матеріалу, що вивчається, а також різних нетрадиційних форм організації навчання.

3. Широке застосування інформаційних, інтерактивних та комп'ютерних технологій. Ці технології використовуються як допоміжні засоби навчання, так і як основні у поєднанні з традиційними засобами навчання.

4. Велика кількість курсів за професійним спрямуванням, що надає змогу студентам повно та широко отримати професійні знання та навички.

5. Диверсифікація практичної підготовки, що займає досить тривалий період часу. Студент має можливість працювати безпосередньо на майбутньому місці роботи, що сприяє розумінню й усвідомленню своєї професійної діяльності. Сервіси з працевлаштування при університетах допомагають майбутнім фахівцям з прикладної лінгвістики визначитись з майбутнім місцем роботи.

6. Висока мобільність студентів, що уможливорює обмін досвідом як у межах держави, так і за кордоном для бакалаврів гуманітарних наук з прикладної лінгвістики.

Позитивні характеристики підготовки бакалаврів гуманітарних наук з прикладної лінгвістики в Україні:

1. Розподіл навчального плану підготовки бакалаврів з прикладної лінгвістики на різні цикли дисциплін, що дає можливість студентам бути всебічно обізнаними не тільки в межах професійного спрямування.

2. Досить прийнятна вартість навчання, що відкриває абітурієнтам можливість отримати сучасну та відповідно нову в Україні професію, яка охоплює широкий спектр посад для працевлаштування.

3. Можливість навчатись за денною та заочною формами навчання, що розширює можливості вступників до одержання бажаного фаху з прикладної лінгвістики.

Таким чином, вважаємо, що поєднання американського та українського досвіду підготовки бакалаврів гуманітарних наук з прикладної лінгвістики поліпшить якість навчання вітчизняних студентів. Вдосконалення освітніх програм підготовки бакалаврів з прикладної лінгвістики України, створення стандартів підготовки бакалаврів з прикладної лінгвістики, асоціацій, виробничої практики, створення умов для мобільності студентів – усе це значно покращить підготовку бакалаврів з прикладної лінгвістики в Україні та підніме якість освіти останніх на вищий щабель.

Література

1. Закон України «Про освіту» від 23.03.96, № 199/96 вр (100/96 вр) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=10060-12>. – Загол. з екрану. – Мова укр.
2. Наказ Міністерства Освіти України

«Про затвердження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» № 161 від 02.06.93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93>. – Загол. з екрана. – Мова укр.

3. Постанова Кабінету Міністрів України № 1719 від 13.12.2006 «Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра» зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 1193 (1193-2007-п) від 03.10.2007 № 565 (565-2008-п) від 25.06.2008 № 660 (660-2008-п) від 23.07.2008 № 990 (990-2009-п) від 09.09.2009 № 107 (107-2010-п) від 03.02.2010 № 264 (264-2010-п) від 02.03.2010 № 365 (365-2010-п) від 26.05.2010 № 267 (267-2011-п) від 17.03.2011 № 576 (576-2011-п) від 01.06.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1719-2006-п>. – Загол. з екрана. – Мова укр.

4. Постанова Кабінету Міністрів України № 65 від 20 січня 1998 р. «Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)» (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 677 від 23.04.99 № 1482 від 13.08.99) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1059.58.0>. – Загол. з екрана. – Мова укр.

5. Сравнительная характеристика систем образования Украины и США [Текст] / Н. Н. Топчий [и др.] // Проблемы и перспективы развития образования : материалы междунар. заоч. науч. конф. (г. Пермь, апрель 2011 г.). – Пермь : Меркурий, 2011. – Т. 2. – С. 203–205.

УДК 378.147:37.32

Дмитро Костюк

АНАЛІЗ СФОРМОВАНOSTІ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ-ЕЛЕКТРИКІВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Костюк Д. А. Аналіз сформованості фахової компетентності в майбутніх техніків-електриків сільського господарства.

У статті на основі проведеного аналізу психолого-педагогічної літератури визначено рівні сформованості фахової компетентності: початковий, базовий, нормативний, творчий. Обґрунтовано основну характеристику цих рівнів. З'ясовано стан сформованості фахової компетентності в майбутніх техніків-електриків сільського господарства.

Ключові слова: сформованість фахової компетентності, рівень фахової компетентності, фахівець, сільськогосподарське виробництво, технік-електрик.

Костюк Д. А. Анализ сформированности профессиональной компетентности у будущих техников-электриков сельского хозяйства.

В статье на основе проведенного анализа психолого-педагогической литературы определены уровни сформированности профессиональной компетентности: начальный, базовый, нормативный, творческий. Обосновано основную характеристику этих уровней. Выяснено состояние сформированности профессиональной компетентности у будущих техников-электриков сельского хозяйства.

Ключевые слова: сформированность профессиональной компетентности, уровень профессиональной компетентности, специалист, сельскохозяйственное производство, техник-электрик.

Kostyuk D. A. Analysis of the formation of professional competence of future technicians Electrical agriculture.